

**ISSIQLIK SAQLASH XUSUSIYATI YUQORI BO‘LGAN TUKLI
TRIKOTAJ TO‘QIMASI ASOSIDA ERKAKLAR ICHKI KIYIM
MAHSULOTINI ISHLAB CHIQRISHGA IXTISOSLASHGAN
KORXONANI LOYIHALASH**

Ilmiy rahbar: A. X. Abdurahmonov

Asqaraliyeva Rohilaxon Sherali qizi

Andijon davlat texnika instituti

SBKIT yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

roxilaxon3@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu loyiha issiqlikni yuqori darajada saqlash xususiyatiga ega bo‘lgan tukli trikotaj to‘qima asosida erkaklar ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonani loyihalashga bag‘ishlangan. Loyiha doirasida zamonaviy to‘qimachilik texnologiyalaridan foydalangan holda energiya tejankor, qulay va gigiyenik talablariga javob beruvchi ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarish jarayoni ko‘zda tutiladi. Korxonani ishlab chiqarish quvvatini optimallashtirish, xomashyo sarfini kamaytirish hamda mahsulot sifatini oshirishga yo‘naltirilgan texnologik yechimlar asosida loyihalashtiriladi. Shuningdek, ishlab chiqarish jarayonida ekologik xavfsizlik, mehnat muhofazasi va iqtisodiy samaradorlik masalalariga alohida e‘tibor qaratiladi. Mazkur loyiha mahalliy bozorda raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni rivojlantirish va ichki talabni qondirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: tukli trikotaj, issiqlik saqlash, erkaklar ichki kiyimi, to‘qimachilik korxonasi, ishlab chiqarish texnologiyasi.

Kirish

Bugungi kunda to‘qimachilik sanoati iqtisodiyotning eng muhim va tez rivojlanayotgan sohalaridan biri hisoblanadi. Aholining kiyim-kechakka bo‘lgan

ehtiyojini sifatli, qulay va zamonaviy mahsulotlar bilan ta'minlash ushbu sohaning asosiy vazifalaridan biridir. Ayniqsa, iqlim sharoitlari o'zgaruvchan bo'lgan hududlarda issiqlikni saqlash xususiyatiga ega kiyimlarga talab ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, tukli trikotaj to'qima asosida erkaklar ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonani loyihalash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Tukli trikotaj materiallari o'zining yumshoqligi, issiqlikni yaxshi saqlashi, havo o'tkazuvchanligi va qulayligi bilan ajralib turadi. Bu esa ularni ichki kiyim mahsulotlari ishlab chiqarishda samarali xomashyo sifatida qo'llash imkonini beradi. Mazkur loyihaning asosiy maqsadi zamonaviy texnologiyalar asosida yuqori sifatli erkaklar ichki kiyimlarini ishlab chiqaruvchi korxonani tuzilmasini ishlab chiqarish, ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish hamda iqtisodiy samaradorlikka erishishdan iboratdir. Loyiha doirasida ishlab chiqarish texnologiyasi, uskunalarni tanlovi, mehnatni tashkil etish hamda ekologik va xavfsizlik talablariga rioya etish masalalari ham ko'rib chiqiladi.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda to'qimachilik sanoati mamlakat iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Aholining sifatli va qulay kiyim-kechak mahsulotlariga bo'lgan talabining ortib borishi yangi turdagi matolar va zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etishni talab etmoqda. Ayniqsa, sovuq iqlim sharoitida foydalanishga mo'ljallangan ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarishda issiqlik saqlash xususiyati yuqori bo'lgan tukli trikotaj to'qimalardan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Shu sababli bunday mahsulotlarni ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonalarni loyihalash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Tukli trikotaj matolar o'zining yumshoqligi, elastikligi, namlikni yaxshi singdirishi va issiqlikni uzoq vaqt saqlab qolish xususiyatlari bilan ajralib turadi. Ushbu matolar tarkibidagi tuk qatlami havo qatlamini hosil qilib, inson tanasidagi issiqlikning tashqi muhitga chiqib ketishini kamaytiradi. Natijada inson organizmi

uchun qulay mikroiklim yuzaga keladi. Shu jihatdan tukli trikotaj matolar erkaklar ichki kiyim mahsulotlari ishlab chiqarishda keng qo'llaniladi.

Erkaklar ichki kiyim mahsulotlariga qo'yiladigan asosiy talablar gigiyeniklik, qulaylik, mustahkamlik va issiqlikni saqlash xususiyatidan iboratdir. Ichki kiyim inson tanasi bilan bevosita aloqada bo'lgani sababli mahsulot tayyorlashda ishlatiladigan materiallar yuqori sifatli va inson salomatligi uchun xavfsiz bo'lishi lozim. Tukli trikotaj matolar esa ushbu talablarga to'liq javob bera oladi. Bundan tashqari, bunday mahsulotlar kundalik foydalanishda yuqori darajadagi komfortni ta'minlaydi.

Korxonani loyihalash jarayonida ishlab chiqarish quvvati va texnologik jarayonlarni to'g'ri tashkil etish muhim hisoblanadi. Avvalo ishlab chiqariladigan mahsulot turi va hajmi aniqlanadi. Shundan so'ng korxonada uchun zarur bo'lgan ishlab chiqarish maydoni, uskunalar soni va ishchi kuchi belgilanadi. Zamonaviy korxonalarda avtomatlashtirilgan tikuv va trikotaj uskunalaridan foydalanish mehnat unumdorligini oshirish bilan birga mahsulot sifatini ham yaxshilaydi.

Ishlab chiqarish jarayoni bir necha texnologik bosqichlardan iborat bo'ladi. Dastlab xomashyo qabul qilinib, sifat nazoratidan o'tkaziladi. Keyingi bosqichda trikotaj matolar tayyorlanadi yoki ishlab chiqarishga uzatiladi. So'ngra mahsulot detallarini bichish ishlari amalga oshiriladi. Bichilgan detallar tikuv sexiga yuborilib, maxsus uskunalar yordamida tikiladi. Tikilgan mahsulotlarga pardoqlash ishlari beriladi, ya'ni dazmollash, tekislash va sifat nazorati amalga oshiriladi. Yakuniy bosqichda tayyor mahsulot qadoqlanib omborga joylashtiriladi. Korxonada ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun texnologik oqimlarni to'g'ri tashkil etish muhimdir. Har bir sex va ish o'rni o'zaro bog'langan holda joylashtirilishi ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi. Bu esa ortiqcha vaqt va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Bundan tashqari, zamonaviy energiya tejamkor texnologiyalardan foydalanish elektr energiyasi sarfini kamaytiradi hamda iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Mahsulot sifatini ta'minlash ishlab chiqarishdagi

asosiy vazifalardan biridir. Shu sababli korxonada sifat nazorati tizimi joriy etilishi lozim. Har bir bosqichda mahsulotning fizik-mexanik va gigiyenik ko'rsatkichlari tekshirilib boriladi. Ayniqsa, tukli trikotaj matolarning cho'ziluvchanligi, yumshoqligi va issiqlik saqlash darajasi alohida nazorat qilinadi. Sifatli mahsulot ishlab chiqarish korxonaning bozordagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Korxonani loyihalashda mehnat muhofazasi va ekologik xavfsizlik masalalariga ham alohida e'tibor qaratiladi. Ishlab chiqarish sexlarida sanitariya-gigiyena talablariga rioya qilish, ventilyatsiya tizimlarini o'rnatish va ishchilar uchun qulay mehnat sharoitini yaratish zarur hisoblanadi. Bundan tashqari, chiqindilarni qayta ishlash va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha choratadbirlarni amalga oshirish korxonaning ekologik xavfsizligini ta'minlaydi.

Hozirgi kunda ichki va tashqi bozorda sifatli erkaklar ichki kiyim mahsulotlariga talab yuqori bo'lib, bu sohaga innovatsion texnologiyalarni joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Tukli trikotaj matolar asosida ishlab chiqarilgan mahsulotlar nafaqat qulayligi, balki uzoq muddat xizmat qilishi bilan ham xaridorlar e'tiborini qozonmoqda. Shu sababli bunday mahsulotlarni ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonalarni tashkil etish iqtisodiy jihatdan samarali hisoblanadi. Mazkur loyiha asosida tashkil etilgan korxonahohlining sifatli va issiqlikni yaxshi saqlovchi ichki kiyim mahsulotlariga bo'lgan ehtiyojini qondirish bilan bir qatorda, yangi ish o'rinlari yaratishga va to'qimachilik sanoatining rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Bundan tashqari, mahalliy xomashyodan samarali foydalanish eksport salohiyatini oshirish imkonini beradi.

MUHOKAMA

Mazkur mavzu doirasida issiqlik saqlash xususiyati yuqori bo'lgan tukli trikotaj to'qimalarning afzalliklari va ularni erkaklar ichki kiyim mahsulotlari ishlab chiqarishda qo'llash imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tukli trikotaj matolar yuqori darajada issiqlikni saqlashi, yumshoqligi va havo almashinuvini ta'minlashi bilan iste'molchilar talabiga mos keladi.

Korxonani loyihalashda ishlab chiqarish texnologiyasini to‘g‘ri tanlash muhim omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy tikuv va trikotaj uskunalaridan foydalanish mahsulot sifatini oshirish bilan birga ishlab chiqarish samaradorligini ham ta‘minlaydi. Shu bilan birga, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish korxonaning iqtisodiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama jarayonida mahsulot sifatiga ta‘sir qiluvchi asosiy omillar — xomashyo sifati, texnologik jarayonlarning uzluksizligi hamda sifat nazorati tizimi ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, tukli trikotaj matolarni qayta ishlashda ularning fizik-mexanik xususiyatlarini saqlab qolish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bozorda sifatli va qulay erkaklar ichki kiyim mahsulotlariga bo‘lgan talabning ortib borayotgani ushbu yo‘nalishda yangi korxonalarni tashkil etish zarurligini ko‘rsatadi. Bu esa nafaqat ichki bozorni sifatli mahsulot bilan ta‘minlash, balki eksport salohiyatini oshirish imkonini ham beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, issiqlik saqlash xususiyati yuqori bo‘lgan tukli trikotaj to‘qimasi asosida erkaklar ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonani loyihalash zamonaviy to‘qimachilik sanoatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholining sifatli, qulay va gigiyenik talablarga javob beradigan mahsulotlarga bo‘lgan ehtiyojining ortib borishi ushbu yo‘nalishdagi ishlab chiqarishni yanada rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi. Tadqiqot davomida tukli trikotaj matolarning issiqlikni yaxshi saqlashi, yumshoqligi, elastikligi va havo o‘tkazuvchanligi kabi xususiyatlari erkaklar ichki kiyimlari uchun juda mos ekanligi aniqlandi. Ushbu matolardan tayyorlangan mahsulotlar inson organizmida qulay mikroiklim hosil qiladi hamda sovuq mavsumda tanani issiq saqlashga yordam beradi. Shu sababli bunday mahsulotlarga bo‘lgan talab bozorda tobora ortib bormoqda. Korxonani loyihalash jarayonida ishlab chiqarish maydonlarini oqilona joylashtirish, zamonaviy texnologik uskunalarni tanlash va ishlab chiqarish jarayonlarini to‘g‘ri tashkil etish katta

ahamiyatga ega ekanligi o'rganildi. Texnologik jarayonlarning ketma-ket va samarali tashkil qilinishi mahsulot sifatini oshirish, ishlab chiqarish unumdorligini ko'paytirish hamda ortiqcha xarajatlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ishlab chiqarishda energiya tejamkor texnologiyalarni qo'llash, mehnat xavfsizligini ta'minlash va sifat nazorati tizimini kuchaytirish korxonalar faoliyatining samaradorligini oshiradi. Bu esa ishlab chiqarilgan mahsulotlarning raqobatbardoshligini ta'minlab, ichki va tashqi bozorda o'z o'rniga ega bo'lishiga imkon yaratadi.

Umuman olganda, issiqlik saqlash xususiyati yuqori bo'lgan tukli trikotaj asosidagi erkaklar ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarishga ixtisoslashgan korxonani loyihalash texnologik, iqtisodiy va amaliy jihatdan samarali loyiha bo'lib, kelgusida ushbu yo'nalishni yanada takomillashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov Q.X. To'qimachilik materialshunosligi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Rasulov A.R. Trikotaj mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Jo'rayev S.M. Tikuv-trikotaj korxonalarini loyihalash asoslari. – Toshkent, 2021.
4. Ahmedov B.A. Yengil sanoat korxonalarida zamonaviy texnologiyalar. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
5. Nurmatov T.N. Trikotaj matolarining fizik-mexanik xususiyatlari. – Toshkent, 2018.
6. Qodirov I.I. Ichki kiyim mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi. – Samarqand, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasi yengil sanoatini rivojlantirish bo'yicha me'yoriy hujjatlar va standartlar to'plami. – Toshkent, 2021.

8. Textile Research Journal ilmiy maqolalari va internet manbalari.
9. Zamonaviy trikotaj uskunalari kataloglari va texnologik qo'llanmalar.
10. Yengil sanoat va to'qimachilik yo'nalishidagi ilmiy-uslubiy adabiyotlar.